Zo života zahraničných pravoslávnych cirkví

Moskva. *Posvätná synoda ruskej pravoslávnej cirkvi schválila autonómiu pravoslávnej cirkvi v Japonsku. Jej predstaviteľom bol vymenovaný metropolita tókijský a celého Japonska Vladimír Nagosski. Biskup Nikolaj Sayama bol menovaný predstaviteľom moskovského patriarchátu v Tókiu. Posvätná synoda ruskej pravoslávnej cirkvi v dňoch 3. 9. a 10. apríla kanonizovala ruského misionára Nikolaja Kasatkina (1836—1912) za svätého. Arcibiskup Nikolaj začal pôsobiť v Japonsku roku 1861 a pre mimoriadne schopnosti ho Posvätná synoda v r. 1870 vymenovala predstaviteľom pravoslávnej misie v Japonsku. — Posvätná synoda ruskej pravoslávnej cirkvi udelila autokefalitu pravoslávnej cirkvi v Amerike. Farnosti a duchovenstvo v USA, ktorí sa rozhodli zostať v jurisdikcii moskovského patriarchátu budú dočasne spadať pod administráciu biskupa tulského Juvenalia. Protojerej Matúš Stadniuk bude predstavený Nikolskej katedrály a reprezentantom moskovského patriarchátu v New Yorku. Kanadské farnosti spadajúce do edmondsko-kanadskej eparchie moskovského patriarchátu budú pod dočasnou administráciou biskupa Marka zo San Franciska. Exarchát severnej a južnej Ameriky bol zrušený a arcibiskup Jonathan bude poverný inými úlohami. Arcibiskup Dositej z Brooklynu bol penzionovaný a arcibiskup Alexej philadelphský bude dočasne administrátorom farností patriacich moskovskému patriarchátu v Mexiku. Novým patriarším exarchom strednej a južnej Ameriky bol ustanovený arcibiskup Nikodem z Argentíny.*

Temešvár. *Metropolita Nikolaj vyhlásil rok 1970 za rok liturgickej obnovy svojej metropolie. Odborníci pripravili program tejto obnovy.*

Viedeň. *Patriarcha Atenagoras obdržal 15. apríla t. r. čestný doktorát od viedenskej univerzity. Pri tejto príležitosti predniesol doktorskú reč na tému: „Zákon a milosť", v ktorej zdôraznil dôležitosť zákonov pre humanizáciu ľudských vzťahov a význam milosti Božej v živote jednotlivca, cirkvi a medzicirkevných vzťahov.*

Zagorsk. *Na moskovskej Duchovnej akadémii obhájil magisterskú dizertačnú prácu metropolita leningradský a novgorodský Nikodim. Témou jeho magisterskej práce bol „Ján XXIII. pápež rímsky". Metropolitovi Nikodimovi bola udelená hodnosť vedecká magistra teológie. Na obhajobe bolo prítomných veľa hostí z ZSSR a zo zahraničia.*

Budúce číslo vyjde 10. augusta 1970.

Vydáva: Pravoslávna cirkev v Československu, Prešov, v CN Bratislava. Redakcia: Prešov, Slovenskej republiky rád č. 1, tel. 230-81. Vedie red. rada. Vedúci a zodp. redaktor prof. dr. P. Kernaševič. Technický red.: prot. R. Ferenc. Vychádza 12-krát do roka. Tlačia Dukelské tlačiarne, národný podnik, Prešov. Ročné predplatné 12 Kčs, jednotlivé číslo 1 Kčs. Ročné predplatné pre zahraničie: 2 doláre. Rozširuje PNS. Objednávky prijíma každý poštový úrad a doručovateľ. Zahraničnú objednávku treba adresovať. PNS — Ústr. expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. č. 48 — Povolené Výnosom MIO č. j. 248/II/2 12-V-52 zo dňa 28. mája 1952.

ODKAZ sv. CYRILA A METODA

Ročník XVI. — Orgán pravoslávnej cirkvi — Číslo 7/1970

Detská príloha nášho Odkazu

Milé deti, prázdniny sa začali a máte za sebou opäť jeden školský rok. Aký? Myslím si, že ste mali pekné vysvedčenia a že teda nič neprekáža vašej radosti z voľného času, kúpania, behania a slnenia sa. Aby som vás nekazila: pomáhajte aj rodičom, všetci, nielen vy z dedín. Veď aj mamička z mesta potrebuje čo to nakúpiť alebo pomôcť v dome, keď ide do práce. Veď vám to vynahradí, až pôjdete na dovolenku!

Voľný čas využívajte i k duševnému obohateniu! Akéže by to boli prázdniny bez knihy? Poproste niekoho z dospelých, nech vám pomôže vybrať si pre vás vhodné čítanie; kniha je vašou druhou učiteľkou — o prázdninách, keď tá prvá odpočíva po zaslúženej práci.

A vy maličkí, prváci, druháci, ani vy nezabudnite na čítanie, aby sa nestalo, že prídete po prázdninách do školy a nebudete vedieť nič, ale celkom nič! Športujte, lebo len v zdravom tele je zdravý duch a keď v lete otužíte svoje telíčka, nebudete v jeseni a v zime trpieť nádchami a kašľom.

Tak teda, čo z toho všetkého vyplýva? Žiadne ničnerobenie a povaľovanie, ale práca, vzdelávanie sa, návšteva kultúrnych podujatí, výstav a in. a plávanie, turistika a čo ja viem ešte čo.

Deti, na čo som zabudla? Hádajte, ale aj tak sa to hneď dočítate, lebo to hlavné som dala na koniec.

Ako je to napríklad s vami, ktoré ste boli na prvom sv. prijímaní? Prijímali ste, oslávili ste to a viac nič? Nuž teda si nájdite aj tú malú chvíľku na to, aby ste sa mohli zamyslieť nad tým, že ste kresťanmi, poproste mamičku, nech sa s vami pomodlí a nezabúdajte na návštevu našich pravoslávnych chrámov!

Raz jedno dievčatko, nádherne vyobliekané ako nevesta na prvé sv. prijímanie upútalo na seba pozornosť všetkých detí a ich mamičiek. Chutnučká, vyčesaná prišla so sviečkou v ruke k prvému prijímaniu. Na veľký žiaľ viac ju deti v cerkvi nestretli. Bolo však veľa takých detí, ktoré boli menej nádherne vyobliekané a trpezlivo stáli v cerkvi každú nedeľu, i keď treba priznať, že niektoré z nich by boli radšej behali vonku. Ale neurobili to, lebo vedeli, že v nedeľu a vo sviatok každý kresťan má byť na službe Božej v prvom rade a až tak na kúpalisku.

Tak som vám zasa dala kopu ponaučení, dačo si z toho vyberte a hlavne buďte dobré, aby ste ako pravoslávni kresťania boli vzorom pre druhých.

Budem sa tešiť, že mi napíšete niečo o sebe, ako to minule spravila Elenka Malinová z Úpora; veľmi som sa jej listu potešila, lebo teraz ju lepšie poznám. Urobte tak aj vy, napíšte, kam chodíte do školy, ako sa učíte a čo vás trápi a čo vás raduje. Nech majú radosť aj druhé deti. Vaše listy, pravdaže budeme uverejňovať na našej stránke!

S mnohými prázdninovými pozdravmi

Vaša teta Helena

Obchod PETRA PREŠOV má na sklade modlitebník **Chlib duši.** Jeho cena je Kčs 22.—, objednávky možno zasielať aj písomne na adresu PETRA PREŠOV. Z tlače vyšla aj Patrológia od doc. Št. Pružinského. Cena Kčs 41.—. Objedávky prijíma takisto PETRA.

V deň svätých apoštolov Petra a Pavla

„Molite Boha o nas, svjatiji i pervoverchovniji apostoly Petre i Pavle, jako my userdno k vam pribihajem, k skorym pomoščnikam i molitvennikam o dušach našich".

Dnes oslavujeme dvoch najväčších apoštolov, ktorí si duchom a prácou i mučeníckou smrťou zaslúžili vysoké tituly: hlavní apoštoli, prví apoštoli, základy cirkvi, pravé stĺpy a svetoví učitelia. Tak ich volá cirkev preto, lebo práve oni vykonali pre cirkev viac ako iní, viac pre rozšírenie kráľovstva Christovho na zemi. Šírili vieru a bránili ju pred záhubou zo strany židov a pred krutosťou Rimanov. Títo sv. apoštoli potom svojej práce a kvapkami vlastnej mučeníckej krvi zrosili a posvätili každú novovytvorenú Christovu obec, každú apoštolskú eparchiu. Sv. Písmo, ako aj cirkevné piesne v deň sv. apoštolov Petra a Pavla nás poučujú, že moc Božia je tak veľká, že mohla z hriešnych ľudí, z nádob plných ľudských úpadkov a hriešnych pádov Petra a Pavla, urobiť ich veľkými svätcami Božími.

U nás, pravoslávnych veriacich, jestvuje pobožný zvyk; v deň svojich menín modliť sa najmä k tomu svätému, ktorého meno nosíme. Prečo? Je to preto, lebo ten svätý, ktorého meno nosíme, je nám zvláštnym pomocníkom a prosí za nás u Pána Boha. Veď aj otcovia dávajú meno známeho svätca deťom preto, aby mali mocnú ochranu a pomoc.

Niektorí naši veriaci zachovávajú i ten zvyk, že v deň svojich menín chodia na odpusty do tých chrámov, ktoré sú zasvätené ich ochrancom, aby tu priamo prosili o pomoc a modlitby pred trónom Božím. Svätí sú neviditeľne prítomní v chrámoch im zasvätených a z milosti Božej vypočujú modlitby k nim vznášané.

Poďme dnes všetci s modlitbou na perách a s kajúcnym srdcom k našim pomocníkom, k tým, ktorí sa modlia za našu spásu, k sv. apoštolom Petru a Pavlovi, a prosme, aby Pán Boh vypočul ich modlitby a chránil sv. pravoslávnu cirkev a jej verné deti v dňoch ťažkých skúšok, ktoré táto cirkev musí prežívať.

Vzdychnime k Pánu Bohu slovami sv. apoštola Pavla: „Všetko môžem s pomocou Isusa Christa“. **V deň sviatku sv. Petra a Pavla sa hlboko klaniame ich svätej a svetlej pamiatke.**

† Cyril,
biskup michalovský

Živé slovo

Každá dobrá iniciatíva človeka alebo kolektívu vyvoláva nadšenie a vzbudzuje stále väčší záujem o započatú vec. Takí ľudia majú ideál, jasné perspektívy, lebo sú presvedčení o prospechu svojej práce pre ostatných. Čím je pre moreplavca kompas, tým je pre kresťana evanjelný ideál Christa, dostupný každému, kto vedie nezištný život. Ako zrkadlom môžeme svoje činy, slová, myšlienky a pohnútky preveriť Evanjeliom. Istý obraz vnútorného i vonkajšieho života kresťanov podáva crkevná tlač. Skromné vydania Hlasu pravoslávia, vďaka Bohu, už niekoľko rokov prinášajú do všetkých kútov krajiny — Slovo života. Milovníci duchovnej literatúry v ňom nachádzajú požehnaný chlieb a nápoj, posilnení mieria k duchovnej dokonalosti.

Posvätná synoda našej cirkvi ďakuje všetkým spolupracovníkom redakcie. **Sme povďační dlhoročnému redaktorovi Hlasu pravoslávia prot. B. Alešovi a jeho predchodcovi prot. J. Leixnerovi za obetavú prácu.** Nech im Boh odplatí. **Súčasne vítame nového redaktora o. J. Šuvarského, ktorý sa časopisu ujal s vedomím zodpovednosti pred cirkvou a spoločnosťou.** Má záujem o vytvorenie hodnotnej duchovnej literatúry, pre ktorú nachádza oporu a pochopenie u svojej mátušky. Nie je možné pochybovať, že dobrý začiatok prinesie dobré výsledky. **Rovnako tak sme vďační redaktorovi Odkazu sv. Cyrila a Metoda** (v slovenskej i ukrajinskej verzii), **prot. R. Ferencovi, ktorý ho vedie so svojou mátuškou už vyše desať rokov.** Ďakujeme i celému kolektívu redakcie za cenné príspevky. Autori článkov sú ako „leviti“, ktorí stále držia oheň na žertvenníku a pred tvárou Božou (zrov. Levit. 6, 12).

Položme si otázku. Ako sa naučil človek odkrývať Božie pravdy a či môže racionálne vysvetliť Božiu velemúdrosť? Nie, poznáme to z vlastnej skúsenosti. Naše duše len cítia jej životodarnú silu, ale same nemôžu v celej šírke nazrieť do Božích tajomstiev. Sám prorok Dávid si pred Bohom úprimne priznáva nevedomosť, a všetko, čo vie, pripočítava Božiemu zjaveniu. **„Skrytú múdrosť zjavil si mi“** (Žalm 51, 8). Všetko, čo nám Boh o sebe odhalil, je prvým prameňom poznania vyššej bytosti. Svet, ako dielo Božie, nesie pečať neviditeľných vlastností svojho Tvorcu: **„A to i Jeho večnú moc a božstvo“** (Rim. 1, 20). A nadprirodzené zjavenie sa prejavilo vo všetkej plnosti v Novom zákone (1 Ján 1, 1—2), ktorého svedectvom slovom i skutkom a učením pokračuje v cirkvi Christovej.

Slovo Božie o sebe hovorí, že je **„duchovným mečom“**. Mečom, ktorý neberie život, ale napravuje zlé skutky človeka, život dáva. Slovo **„je sudcom nad myšlienkami a úmyslami srdca“** (Žid 4, 12). Všetky činy človeka sa začínajú myšlienkou. Dobrá myšlienka, múdre slovo prináša prostredníctvom tlače veľký úžitok. Slovo Božie je tiež kladivom pre kamenné srdcia a ohňom spaľujúcim v nás hriech. Je **„svieccou, ktorá svieti na temnom mieste“** (2 Ptr. 1, 19). Je **„slovom života“** oživujúcim hynúce duše, ktoré privádza na cestu spravodlivosti a do života večného (Ján. 6, 70).

Je toľko príkladov, ktoré by sme mohli uviesť ako doklad pôsobenia Božieho slova na človeka. Mladík Antonij Egyptský počul v chráme: **„Ak chceš byť dokonalým, choď a predaj čo máš a daj chudobným, a budeš mať poklad v nebi; a príď a nasleduj ma“** (Mat. 19, 21). Antonij naplnil počuté slová a asketickými činmi, životom sa stal otcom a učiteľom mníšstva. Druhý príklad — blaž. Augustín žil v mladosti netriezvym životom. Počul apoštolské slová: **„Ako vo dne počestne žijeme: nie v hodovaní a v opilstve, nie v mravnosti a nehanebnostiach, nie vo svároch a v závisti, ale oblečte sa v Pána Isusa Christa...“** (Rim. 13, 13—14). Mení spôsob doterajšieho života a stáva sa veľkým učiteľom cirkvi. Atenagoras, ktorý bol pohanom, začína čítať Evanjelium, aby „vedecky“ poprel jeho pravdy. Evanjelium naňho zapôsobilo tak, že sa stáva apologétom a ochrancom Christovej pravdy do konca života. Svätí otcovia a učitelia cirkvi dosiahli pôsobením Ducha svätého kresťanskú dokonalosť a nám odkryli hlboký zmysel Božieho slova. Sv. Ján Zlatoústy hovorí v jednej kázni: **„Nebuďte zarmútení, ak nerozumiete slovám, ktoré hovorím. Nehovorím tu svoje slová, ale slová otcov našich — zázračných, znamenitých mužov“.**

Iste ste pochopili význam a dôležitosť čítania slova Božieho a duchovnej literatúry. Posvätnú misiu plní aj naša cirkevná tlač a všetci tí, ktorí pre ňu pracujú. Nech milostivý Pán, pre ktorého podľa svojich možností pracujú, nezbaví ich sľúbenej milosti vo večnom živote. A naopak sme zarmútení tými, ktorí nereagujú na prosby o spoluprácu. Čomu môžeme prirátať ich mlčanie, skromnosti? Skromnosť je spasiteľná pre každého veriaceho človeka. Tu však **„skromnosť“** nie je na mieste a poslúži skôr pre odsúdenie než pre ospravedlnenie (zrov. Rim. 2, 5). Žiadny čin nie je veľký, ak neprináša úžitok iným.

Na záver by som chcel ešte poďakovať o. duchovným, sestrám a bratom, ktorí svedomite sa starajú o rozšírenie našej tlače.

Metropolita Dorotej

Narodenie sv. Jána Krstiteľa

Ján Džugan, duchovný

V deň pamiatky narodenia sv. Jána Krstiteľa pozastavme sa aspoň na chvíľu, milí čitatelia, nad osudom jeho rodičov — Zachariáša a Alžbety. Čisté pochádza z čistého, spravodlivé od spravodlivého; túto pravdu dokázal a potvrdil sám Otec nebeský na rodičoch sv. Jána Krstiteľa. Kňaz Zachariáš sa celý svoj život venuje Bohu, má z toho radosť on i jeho manželka Alžbeta, ale predsa ich nikdy neopúšťa smútok, lebo im chýba tá najväčšia radosť: dieťa. Dieťa nemajú, staroba sa blíži a nik im v tomto smútku nemôže pomôcť, iba sám Pán Boh, ku ktorému sa modlia. Zachariáš vidí svoju starú ženu, i jeho hlava už osivela a pomaly prestáva veriť, že aj k nim príde šťastie a radosť v podobe dieťaťa, lebo starci už na svet deti neprivádzajú. Takto smutne uvažovali Zachariáš a Alžbeta, ale v modlitbách neustávali a vo viere neochabovali. Lebo viera a modlitba sú najväčšou zbraňou človeka.

Zachariáš raz ide do chrámu, berie do rúk to isté kadidlo ako inokedy, ale pocit má iný. Len čo sa dotkne rukou kadidla, strasie sa a zľakne sa. Prečo ten strach? **Zachariáš vidí Bohom k nemu zoslaného anjela, ktorý mu nesie odmenu za zbožný život.** Počuje hlas: **Zachariáš, teraz uvidíš, ako si ťa Boh obľúbil a posiela ti odmenu. Po čom si túžil, teraz sa ti splní. Tvoja žena Alžbeta počne a porodí ti syna. Dáš mu meno Ján!** Zachariáš zapochyboval o pravdivosti slov anjelových, ale anjel mu povedal: **za tvoje pochybnosti budeš potrestaný! Budeš nemý, pokiaľ sa všetko nesplní.** Tak sa aj stalo. Ľudia čakali na bohoslužby, ale Zachariáš

smutný odchádzal domov, kde píše na papier všetko, čo sa mu dnes prihodilo v chráme. Tu mu Alžbeta hovorí, že počala.

Napokon nadišiel deň, kedy sa im narodil syn. V dome bola veľká radosť, poschádzali sa všetci príbuzní a známi. **Pýtali sa Alžbety, aké meno mu dá. Alžbeta povedala, že Ján.** Veľmi sa im to nepáčilo, preto ich Alžbeta prosila, aby išli za Zachariášom, nech on rozhodne. **Ten píše, že Ján a v tej chvíli sa mu vracia reč!** Trest sa pominul a ani ľudia sa im už nebudú vysmievať, že sú bezdetní preto, že sú hriešni. Boh ich obdaril dieťaťom a oni zasľúbili malého Jána Bohu.

Prorok a predchodca Ján Krstiteľ sa stal hlásateľom Christovej pravdy a viery a obetoval za ňu život.

Ako my sa pozeráme na túto udalosť?

Tí, ktorí nemajú deti, dívajú sa smutne, tí, čo ich majú, dívajú sa so starosťou, lebo na nich je veľká zodpovednosť, ako deti vychovať v dobrých kresťanov.

Milí rodičia! Veľa starcov oplakáva svoje deti, ktoré na nich zabudli, veľa starcov plače v starobincoch, lebo ich deti zabudli na lásku a starostlivosť, ktorú im rodičia preukazovali. Starali sa o deti, vychovávali ich, ale kto vie, či im vštepovali lásku k Bohu. Ak áno, snáď by deti nestrácali ani lásku k rodičom.

Nezabúdajme, že aj my raz budeme v situácii nevládnych rodičov. Ako sa my správame voči našim rodičom, tak sa budú naše deti správať raz i voči nám.

Bola únia náboženským, kultúrnym a sociálnym prínosom?

II. Pokračovanie

O zámernej nadsazenosti **„dôkazov"** ultramontánnych katolíckych historikov o údajnej netečnosti pravoslávia k otázkam kultúry v našich krajoch pred úniou svedčí skutočnosť, **že Hrušovský monastier rozvíjal rozsiahlu náboženskú a kultúrnu činnosť najmä od r. 1391, keď carihradský patriarcha Antonios mu udelil stauropigiálne práva,** ktoré ho oslobodzovali od akejkoľvek podriadenosti duchovnej alebo svetskej moci. Za ním nijako nezaostával monastier sv. Mikuláša na Čiernej Hore pri Mukačeve ako starobylé stredisko kultúrneho a náboženského života podkarpatského ľudu. Neskoršie sa k týmto do šíreho okolia **svietiacim majákom pravoslávia pridružili ďalšie monastiere, ako napr. v Mstičove, Kuzmine, Zňačeve a i.** Ich hojné darovacie listiny sú dokladmi vysokej jazykovej kultúry, ktorá mala nezvyčajnú životnosť dotiaľ, dokiaľ zemani slovanského pôvodu ako zvyšky

slobodného stavu niekdajších jobaďonov — bojarov a udvorníkov — roľníkov na kráľovských pozemkoch nesplynuli s masou sociálne utláčaného neslobodného pravoslávneho obyvateľstva a dokiaľ neprišlo k úplnému sociálnemu a hospodárskemu rozkladu pôvodného slovanského živlu **v dôsledku tlaku početne neveľkej privilegovanej vrstvy, ktorú tvorili Maďari a cudzinci, šľachta a latinské duchovenstvo.** Je nezvratným faktom, že školstvo a vzdelanosť pôvodného slovanského meštianstva dosiahli na rozhraní 15. a 16. st., teda v predvečer únie, nebývalého rozmachu.

Taktiež nekriticky je zveličovaný údajný prínos únie v oblasti sociálneho povznesenia duchovných, ktorí boli prinútení ju prijať v Užhorodskom zámku pod tlakom vojenského obkľúčenia r. 1646, kde bolo zhromaždených 63 kňazov z celkového počtu 690, ktorí spravovali 858 farností s viac než 300 000 veriacimi. Týmto, ako i ďalším, **ktorí by prijali úniu, bolo sľúbené oslobodenie od roboty,** lebo pravoslávne duchovenstvo nemalo výsadu nezávislosti od feudála ako latinské duchovenstvo, ale bolo priamo závislé od svojho zemepána. Toto jeho ťažké sociálne postavenie sa povážlivo zhoršovalo v dobe zvýšeného **rekatolizačného úsilia vysokej hierarchie na čele s ostrihomským arcibiskupom J. Lippayom, neskoršie s biskupom L. Kollonichom, arcibiskupom J. Szelepcsényim a veľkovaradinským biskupom a spišským prepoštom J. Bársonyom, ktorým stáli k dispozícii húfy jezuitov a žoldnierske vojsko.** Vtedy sa pravoslávna cirkev dostala medzi mlynské kamene bojov medzi rímskokatolíckou, luteránskou a kalvínskou cirkvou a jej kňazi, závislí od ľubovôle častokrát zo zištných dôvodov vieru meniacich zemepánov, **klesali na úroveň znevoľnených roľníkov.** Cez to však títo duchovní proletári, ktorí v dôsledku politických prevratov, straty svojich mecénov, ako bol napr. moldavský vojvoda Fedor Koriatovič, otrasenia hospodárskych pozícií monastierov a pozvoľného rozkladu pravoslávnej cirkevnej administratívy nemohli formálne získavať vyššie vzdelanie, vynikali pevnosťou charakteru a tešili sa vážnosti a úcte ľudu, ktorý na mnohých miestach napriek zvýšenému mimoekonomickému násiliu a vyostrovaniu feudálnych vzťahov nepodroboval sa hneď novej uniatskej cirkevnej organizácii, ale pridržal sa pevne svojej pôvodnej viery. R. 1680, keď kuruci opanovali niekoľko žúp severovýchodného Uhorska, dokonca vyháňal uniatských kňazov, ktorí za relatívne (pomerné) zlepšovanie svojho postavenia zapredali svoje presvedčenie ako kedysi Ezau svoje prvorodenstvo, za misu šošovice, ako spojencov katolíckej prohabsburskej strany. O tom, že išlo skutočne len o relatívne zlepšenie postavenia duchovenstva, v dôsledku prijatia únie, svedčí nezvratná skutočnosť, že pravidelné a neúprosné vyberanie daní, ako bola **„rokovina"** a **„koblina"**, boli vlastne typickými formami sociálneho ožobračovania veriacich. Húževnaté lipnutie uniatskych kňazov, ktorí okrem nepatrných výnimiek, ako bol napr. o zachovanie čistoty byzantského obradu sa usilujúci biskup A. Bačinský na rozhraní 18. a 19. st. a počtom skromná družina farárskej inteligencie na

čele s A. Dobrjanským v druhej polovici 19. st., **sa stali zaslepenými prisluhovačmi každého vládnúceho režimu,** na tejto zastaralej a ponižujúcej forme zaobstarávania obživy prehlbovalo priepasť medzi nimi a ľudom.

V tejto súvislosti je zaujímavý historický spätný pohľad na vykorisťovateľské úsilie katolíckej hierarchie, ktoré bolo temer vždy spojené s unionistickými snahami, len čo sa pravoslávne obyvateľstvo dostalo do jej mocenského okruhu. Tak napr. v 14. st. prišlo k zaťažovaniu pravoslávnych Rumunov v Sedmohradsku novými daňovými ťarchami a v 15. st. **k vyberaniu zväčšeného desiatku od pravoslávnych roľníkov, ktorých mal vedúci inkvizície a protihusitskej misie Jakub z Marchie obrátiť na katolicizmus.** Jeho násilné obracanie Srbov a Rumunov napomáhalo vypuknutiu povstania. Pokatoličťujúce akcie v 15. st. boli **namierené i proti pravoslávnym osadám na Spiši a v Šariši, kde sa prisťahovali v 14. a 15. st. pravoslávni kolonisti zo Sedmohradska, Srbska a Ukrajiny, ktorí spolupracovali s bratríkmi v protifeudálnom boji.** Na ich likvidáciu bol založený františkánsky kláštor v Križovanoch. Z uvedených faktov jasne vidíme, **že násilné obracanie pravoslávnych na katolicizmus vždy išlo ruka v ruke s ich hospodárskym ujarmením a že potlačovanie pravoslávnych stávalo sa východiskom i národnostného útlaku.**

Preto vonkoncom neobstojí tvrdenie, že brestskolitovská únia a tzv. užhorodská únia mali ľudovomasový charakter. Pravdou je, že mali len hierarchický a politický charakter a že ich cieľom bolo pomáhať pri upevňovaní feudálnych vzťahov, ktoré však bolo už márnym pokusom o záchranu feudalizmu. Obidve vyšli zhora **a boli ovocím mocensko-politických snáh vládnúcej triedy,** proti ktorým bol ľud v tvrdej opozícii, **ako o tom svedčí zavraždenie utvrdzovateľa brestsko-litovskej únie, polockého arcibiskupa Jozafáta r. 1623, v ktorom videl zosobnenú neznášanlivosť a podnecovateľa protipravoslávnych opatrení,** a skutočnosť, že posledný pravoslávny biskup na Podkarpatsku Dositej spravoval z Hustu, strediska ľudových más, ešte 416 chrámov až do svojej smrti r. 1734.

Nekritické zvelebovanie údajných kladov a predností únie **vyznieva tak hlucho a neúčinne pre opravdivo veriaceho a vzdelaného pravoslávneho kresťana,** ako vyznelo v prvých rokoch po 1. svetovej vojne pre opravdivo veriaceho vzdelaného katolíka Laveleyovo dokazovanie vyššej hodnoty protestantských cirkví z národohospodárskych a politických predpokladov. **Našou najlepšou odpoveďou na skresľovanie historických skutočností, nad ktorými sme sa v našom článku zamýšľali, bude preukazovanie sily a výšky pravoslávia tak, aby bolo zjavné, že pravoslávna cirkev vie byť opravdivou, starostlivou duchovnou matkou v Bohu zakotvených a silných veriacich, ktorí svedčia svojím životom o nosnosti kresťanskej istoty a radosti.**

Dr. Vl. Buchta

Akého si náboženstva, viery?

(pokračovanie)

Pozrime sa teraz do dejín a do skutočného života, ako vyzerala svätosť a neomylnosť rímskych pápežov. Do druhej polovice IX. storočia na pápežskom tróne vidno ešte ľudí vysoko mravných, pevného charakteru vo veciach ochrany cirkevných záujmov, ako napr.: Lev I.–Veľký, sv. Gregor Dvojeslov, Martin I., Gregor II. a III., Agaton a iní. Ale od druhej polovice IX. storočia pápežský trón v priebehu takmer dvoch storočí predstavuje nepekný obraz hlbokého mravného úpadku. Zvlášť smutnou stránkou dejín je X. storočie. „Neznalosť, nemravnosť, hrubá poverčivosť a náboženský indiferentizmus charakterizujú pápežov tohto storočia".[1]

Ale aby sa nám nevytýkalo, že sme ako obyčajní ľudia nepovolaní k tomu, aby sme hovorili a písali o mravnom – „bezhriešnom" živote rímskych biskupov – pápežov, uvedieme známu reč, ktorú predniesol na I. vatikánskom sneme **rímsko-katolícky arcibiskup záhrebský STROSSMAYER:**

O NÁMESTNÍCTVE A NEOMYLNOSTI PÁPEŽOV

„Od samého počiatku, akonáhle som dostal právo spolu s vami zasadať, pozorne som sledoval prejavy, prednesené na tomto zasadnutí, v nádeji a túžbe, že časom i na mňa zíde lúč božského svetla, ožiari oči môjho rozumu a odovolí mi súhlasiť s uznesením tohto svätého snemu za plného pochopenia veci. Preniknutý pocitom zodpovednosti pred Bohom, začal som **študovať sväté Písmo Starého a Nového Zákona s najväčšou pozornosťou** a hľadal som v tej neoceniteľnej pokladnici pravdy odpoveď na otázku, **či je skutočne svätý prvokňaz, ktorý tu dnes predsedá, nástupcom svätého Petra, námestníkom Isusa Christa a neomylným učiteľom cirkvi?**

Pre riešenie tejto vážnej otázky som musel so svietnikom evanjelským v ruke prenášať s k tým dňom, kedy nebolo ani ultramontanizmu[2] ani gallikanizmu[2], kedy učiteľmi cirkvi boli svätí Pavel, Peter, Jakub a Ján, takými učiteľmi, ktorým nikto nemôže odoprieť Božskú autoritu. A tak som otvoril tie posvätné stránky Biblie. A čo! Ako to len vyjadrím? Nenašiel som na nich nič, čo by potvrdzovalo mienku ultramontanistov. A čo viac, na moje najväčšie prekvapenie: pri štúdiu tých apoštolských dní **nenašiel som ani najmenšiu zmienku o pápežovi, ako o nástupcovi svätého Petra a námestníkovi Isusa Christa,** presne tak, ako som nenašiel žiadnu zmienku o Mohamedovi, ktorý vtedy nejestvoval...

– A tak, keď som prečítal sväté knihy s tou pozornosťou, ktorou ma vyznamenal Pán Boh, nenašiel som ani jednu kapitolu, ani jeden verš, kde by Isus Christos dával svätému Petrovi prvenstvo nad apoštolmi. Ak Šimon, syn Jonášov, bol tým, čím je podľa našej viery dnes Jeho Svätosť Pius IX., je začudovaniahodné, že Isus Christos mu nepovedal: **„Keď odídem k môjmu Otcovi, všetci apoštoli ťa musia počúvať, ako Mňa; ustanovujem ťa svojím námestníkom na zemi".** A nielen **Isus Christos o tom nič nepovedal,** ale dokonca vtedy, keď sľuboval tróny svojim apoštolom, z ktorých by súdili dvanásť pokolení izraelských, sľúbil im všetkým rovnakým dielom a nespomenul, že prestol, ktorý patrí sv. Petrovi je vyššie postavený, než iné (Mat. 19, 28). Je pravdepodobné, že ak by si to želal, bol by to povedal. Čo máme vyvodiť z tohto Jeho mlčania? **To, že Christos si neželal urobiť Petra hlavou apoštolov.** Keď Christos posielal apoštolov na evanjelské kázne, dal im **všetkým rovnaké právo viazať a riešiť a všetkým dal dar svätého Ducha** (Ján 20, 21–23). Dovoľte mi opakovať: ak by sa On bol rozhodol postaviť Petra za svojho námestníka, bol by mu dal zvláštnu moc nad Jeho duchovnými vojakmi.

Christos, ako hovorí Písmo sväté, **zakázal Petrovi a druhým apoštolom vládnuť a snažiť sa uchopiť moc, alebo panovať nad veriacimi ako králi nad pohanmi** (Luk. XXII, 25). Ak by svätý Peter bol vybraný ako pápež, nebol by to Isus Christos povedal, lebo, podľa našej tradície pápežstvo drží vo svojich rukách dva meče – symboly duchovnej i svetskej moci.

Jedno má zvlášť prekvapilo. Keď som o tom rozmýšľal, povedal som si: **ak by apoštol Peter bol vybraný za pápeža, ako mohlo byť dovolené ostatným apoštolom poslať ho spolu s Jánom do Samárie, aby tam kázali evanjelium Syna Božieho?** (Skut. VIII, 14). Čo by ste si pomysleli, dôstojní bratia, ak by nám bolo práve teraz dovolené poslať Jeho Svätosť Pia IX. a Jeho Execenciu mons. Plantie – k partriarchovi konštantínopoľskému **s prosbou aby ukončil východnú schizmu?**

Existuje tu však i druhý, vážnejší fakt. V Jeruzaleme sa schádza snem, aby riešil otázky, ktoré rozdeľujú veriacich. **Kto by zvolal tento snem, ak by sv. Peter bol pápežom?** Svätý Peter. Kto by snemu predsedal? Svätý Peter alebo jeho legáti. Kto by zostavoval a schvaľoval uznesenia snemu? Svätý Peter. Ale: v skutočnosti sa nič také nestalo. Apoštol Peter bol prítomný na sneme ako druhí, **snem nezvolal on, ale sv. Jakub;** a keď bolo prejednávané uznesenie, boli tieto uznesenia schvaľované apoštolmi, staršími bratmi (Skut. XV) Postupujeme tak my v našej cirkvi? O čo viac sledujem sväté Písmo, vážení bratia, o to viac som presvedčený v tom, **že v svätom Písme syn Jonášov nebol prvým.** Teraz, keď učíme, že cirkev (rímsko-kat. – pozn. red.), je založená sv. Petrom, sv. Pavel, o autorite ktorého nemožno pochybovať, v poslaní k Efezským hovorí (II, 20), **že cirkev je založená na základe apoštolov a prorokov a má samého Isusa Christa za uhlový kameň. A ten istý apoštol tak málo verí v hlavenstvo svätého Petra, že otvorene karhá tých, ktorí hovoria: my sme Pavlovi, my Apolonovi** (I Kor. 1, 12); a práve tak karhá aj tých, ktorí povedia: **my sme Petrovi.** Preto ak by tento apoštol bol námestníkom Isusa Christa, vtedy sv. Pavel by určite nebol tak silne karhal tých, ktorí patrili k jeho prívržencom. Ten istý apoštol, hodnotiac službu v cirkvi, spomína apoštolov, prorokov, evanjelistov, učiteľov a pastierov. Vari si možno myslieť, vážení bratia, že sv. Pavel, veľký apoštol pohanov, **zabudol spomenúť prvú z týchto služieb, pápežstvo, ak by pápežstvo bolo Božskou ustanovizňou?** Pravdepodobne by bol napísal dlhé poslanie o tejto vážnej otázke.

Nenašiel som ani najmenšiu stopu o pápežskej vláde **ani v jednom z poslaní sv. Pavla, Jána a Jakuba.** Sv. Lukáš, historik misionárskych činov apoštolských taktiež mlčí o tejto otázke. Mlčanie týchto svätých mužov sa mi vždy videlo podozrivým a nemožným, ak by Peter bol pápežom.

Ale čo ma udivilo najviac, **to je mlčanie sv. Petra.** Ak by tento apoštol bol tým, čím ho voláme teraz, t. j. námestníkom Isusa Christa na zemi, pravdepodobne by o tom vedel; ak o tom vedel, teda prečo ani raz neúčin-

koval ako pápež? Mohol účinkovať v deň Päťdesiatnice, keď predniesol svoju prvú kázeň, — ale neúčinkoval tak; práve tak sa neukazuje ako pápež ani v prvom ani v druhom svojom poslaní, ktoré adresoval cirkvi.

Vráťme sa na začiatok. Hovoríme, že **za života apoštolov cirkev nikdy nemyslela na to, že by mal byť nejaký pápež.** Ak by sme chceli dokázať opak, museli by sme hodiť do ohňa celé Písmo sväté, alebo ho úplne ignorovať. Ale zo všetkých strán počujem: vari nebol sv. Peter v Ríme? Nebol tam ukrižovaný hlavou dole? Nenachádza sa v tomto večnom meste katedra, z ktorej učil, a oltáre, pri ktorých slúžil sv. liturgie?

Vážení bratia. **Že svätý Peter bol v Ríme, to sa zakladá jedine na Tradícii:** ale ak aj bol skutočne rímskym biskupom, **tak čo sa z tohto biskupstva môže vyvodiť pre jeho hlavenstvo?"** (pokračovanie).

[1] *P. I. Malickij, Istorija christijanskoj cerkvi, Tula, 1912, II. diel, str. 262.*

[2] *Ultramontáni boli rímski katolíci, ktorí uznávali za zákonné a ochraňovali všetky pápežské nároky na hlavenstvo v cirkvi, na námestníctvo Boha na zemi v osobe pápežov, na neomylnosť, dokonca na právo na svetskú moc; práve tak prijímajú i všetky pápežské výmysly vo veciach viery, t. j. biskupi z Talianska a „spoza hôr," ako ich volajú biskupi z Francúzska. Gallikánstvo neuznáva právo takej pápežskej moci. Pokladá snem za vyšší orgán než pápeža a dáva snemu právo súdiť pápežov, čo ultramontáni nedopúšťajú.*

O láske k blížnemu

Prikázanie o láske k blížnemu je popri láske k Bohu najväčším prikázaním Nového Zákona. Láska tvorí podstatnú časť človeka v jeho šťastí. Človek v skutočnosti ak nemiluje svojho blížneho, nemôže prakticky milovať ani Boha, pretože On sa javí v každom človeku. Človek je bytosť obsahujúca dve prirodzenosti, z ktorých jedna je telo, ktoré tvorí schránku duše, ktorá je druhou prirodzenosťou. Duša človeka je teda elementom Božím, ktorý chráni ľudské telo.

Človek nemilujúci človeka, stáva sa odporcom toho, čo Boh z lásky stvoril. Taký človek nemôže milovať Boha, pretože nemiluje výtvor Jeho rúk. Tu sa nám krásne javí výklad slov Christových: „Lebo som lačnel a dali ste mi jesť, žíznil som a dali ste mi piť, hosťom — cudzincom som bol a prijali ste ma, nahý som bol a odiali ste ma, nemocný som bol a navštívili ste ma, v žalári som bol a prišli ste za mnou... Amen vám hovorím, že nakoľko ste to učinili jednému z týchto mojich najmenších bratov, mne ste učinili" (Mat. 25, 35—37, 40). Z týchto slov vyplýva, že čokoľvek sme spravili blížnemu, spravili sme Bohu. Vidíme teda, že láska k blížnemu je prepotrebne nutná k tomu, aby sme mohli Boha, ako absolútny prameň lásky, milovať.

Kto nepozná Boha, nevie trvalo milovať. Prikázanie o láske k blížnemu tvorí stupeň k tak veľkej láske, ktorú od nás Boh vyžaduje. Ako chceme milovať Boha, ktorého nevidíme, ak nemilujeme človeka, ktorého vidíme? Dokázať milovať i svojho nepriateľa, ktorý je tiež blížnym, je veľká vec, najmä v atmosfére, v akej sa nachádzame. Preto aby sme spoznali cestu i k tej najťažšej, ale božskej láske, aby sme dosiahli šťastie, po ktorom tak intenzívne túži celé ľudstvo, aby sme konečne vedeli, prečo žijeme a aký je náš cieľ, zamyslime sa spoločne o dosiahnutí šťastia a večného života, ktoré vyplývajú z výsledkov lásky človeka k všetkým.

Láskavosť obrátila viac hriešnikov k Bohu, než horlivosť, výrečnosť a učenosť. Ak si chceme získať vlastnosť, ktorá nielen že chráni vlastnú osobu od zlého, ale veľmi pozitívne vplýva i na osobnosť našich blížnych, musí sa v prvom rade postarať o horúcu a čo najväčšiu kontinuitu s Bohom. Toto spojenie medzi nami a Bohom je nevyhnutné pre toho, kto sa chce naučiť opravdivo milovať.

Ak chce človek niečo mať, musí čerpať z tohto zdroja, kde sa chcená vec nachádza. Ak chceme mať nevyhnutný prostriedok na živobytie — hmotné prostriedky, musíme pracovať, aby sme získali peniaze, ktoré sa potom pohybovo premieňajú za materiálne hodnoty.

Ak chceme vedieť, milovať, musíme najprv spoznať prameň nekonečnej lásky a až potom sa môžeme pričiniť o duševný stav, ktorý by bol schopný prijímať milosť Božiu, ktorá sa ako lúče slnka vylieva na každého človeka. Dnes, v dobe Christovho evanjelia, táto cesta spoznania je nám prístupne zjavená. Boh je nekonečný Duch, preto Ho i duchom musíme spoznávať. Kto pozná Boha, pozná, čo je to láska, jej účinky a jej opätovanie, preto sa nesmieme snažiť milovať len Boha, ale musíme milovať i blížneho; priateľa i nepriateľa. I ruský klasik Dostojevský vyzýva všetkých: „Milujte človeka i v jeho hriechu, lebo tým pripodobňujete sa Božskej láske, najväčšej to láske na svete!" Isus Christos nás vyzýva: „Buďte dokonalí, ako i váš Otec, ktorý je v nebesiach, je dokonalý" (Mat. 5, 48). Stať sa dokonalým človekom, znamená čo najviac sa pripodobniť Isusu Christu, v ktorom sa ciele nenachádzajú; k týmto má smerovať celé naše konanie, všetok pohyb, lebo iba v Ňom sú autentické hodnoty života.

Dokonalý človek získavaním nových hodnôt pretvára svet. Hodnoty ďaleké pretavuje na blízke, chudobné na bohaté. Človek s hodnotami má i túto obdivuhodnú schopnosť: neúnavne projektuje svoj vlastný život do vonkajšieho sveta. Snaží sa premeniť „osud" a údel života v predmet svojho pracovného programu. Až potom sa život pre človeka stáva krásnym, neustále sa obnovuje, má nekonečne mnoho tvárí, prináša nekonečne mnoho situácií a stretnutí. Avšak túto nekonečnosť môže vziať na seba len ten, kto stále rozvíja a pestuje svoje schopnosti všetkých druhov ušľachtilých vzťahov k svetu. Dokonalý človek božsky rieši každý priestupok či previnenie svojho blížneho. Božsky riešiť nás naučí i individuálny vzťah Boha k nám. Len si spomeňme, čo všetko nám On dokázal odpustiť! Ak budeme odpúšťať podľa vzoru Boha všetkým, ktorí naše odpustenie potrebujú, dokonalý prejav lásky spravíme zjavným pre mnohé zraky. „Lebo keby ste milovali iba tých, ktorí vás milujú, akú odplatu máte? Či azda nečinia to isté i publikáni?" (Mat. 5, 46). Milovať preto treba aj nepriateľov, lebo odplata za túto lásku je omnoho väčšia.

Dokonalý človek však ako dobrý kresťan nesmie mať nepriateľov, preto je povinný žiť usporiadaným životom, ktorý vždy a všade lásku, dobro a úsmevy rozdáva. Ten, kto chce na prostredie, v ktorom žije, dobre pôsobiť, má nielen slovami, ale d o b r ý m p r í k l a d o m uvádzať spoločnosť do blaženého stavu, do stavu pokoja a lásky. Ak vylúčime hoci len jedného človeka z osobnej lásky, už je to chyba, pretože nenávisť k jednému človeku citeľne zjazvuje psychiku človeka i popri láske k ostatným. Preto milujme všetkých, priateľov, či nepriateľov, neprajníkov alebo závistníkov, lebo v tomto duševnom stave sprítomníme Christa pre ostatných, len v takomto stave sa môžeme stať dokonalými a šťastnými. Poznať takýto stav je krásne, veľmi hodnotné a jedinečné, lebo životné prekážky, pred ktorými zlyhá naprostá väčšina ľudí, sa pre dokonalých stávajú maličkosťou.

Štefan Ženčuch, bohoslovec

Kultúrne pomery biskupov a duchovenstva na Prešovsku po vzniku únie

„Ľudije vo tmi i seni smertnej sidaščii, svitom učenija vašeho prosvitivšisja" (Stichira na Hospodi vozvach sv. Cyrilovi a Metodovi).

Apoštolskou činnosťou a oduševnenou múdrosťou sv. Cyrila a Metoda sa slovanské národy stali osvietenými. Tým istým svetlom Božieho poznania bol osvietený i náš ľud na Prešovsku. „My jako dikaja maslina k blahoplodnomu koreni Pravoslavija pricepichomsja" (Služba sv. C. a M.). Ako slávnostne a poeticky znejú tieto posvätné slová sv. liturgie, zdôrazňujúc nesmrteľnú prácu sv. solúnskych bratov, ktorí nám otvorili poklady sv. pravoslávia. Postavili naše národy na „kamene viery" a uviedli ich do otvorenej brány celosvetovej rodiny pravoslávnej cirkvi. Naučili nás viere, ktorá hreje srdce človeka v láske k Bohu a k blížnemu, a učenie, ktoré nám zanechali, zostáva navždy živé, činné a vedie k poznaniu Božieho Zjavenia. Človek, keď dostal toto Zjavenie, prestal byť do určitej miery tak pasívnym pozorovateľom prírody a pozemských javov, ale ako slobodné stvorenie sa stáva spôsobilým tvorčej práce. Učenie, ktoré priniesli k nám sv. solúnski bratia ujasňuje človeku nielen matné predstavy o Bohu, ale aj mravné pravidlá. Keď tieto pravidlá budeme zachovávať, staneme sa viac spôsobilými k poznaniu Boha nakoľko je to pre človeka vôbec možné na ceste ku kresťanskej dokonalosti.

Priame svedectvá o kultúrnom raste našich predkov od čias veľko-moravskej byzantskej misie sú skúpe. Nie je možné však pochybovať, že ľud s radosťou načúval slovu Božiemu v reči jemu zrozumiteľnej a usilovne sa učil modlitby a bol nimi nadšený. Z praxe vieme, že človek sa dobre cíti, keď po životných útrapách, v únave vztiahne ruky k Bohu v sústredenej modlitbe. A keď sa ľud naučil čítať sv. Písmo, pokladal si to za veľký zisk a česť. Ináč tomu ani nemohlo byť, ak v tak krátkom čase sa u nás upevnil staroslovanský jazyk. Veď aj po ukrutných prenasledovaniach zo strany vichingovcov milovníci rodného bohoslužobného jazyka udržali v priebehu stáročí pre nás v úplnosti vlastnú písomnosť. Úplne iná situácia nastala, keď náš ľud stratil slobodu a stal sa plne závislým na miestnych feudáloch

po roku 1514.[1] Hoci aj nastal kritický čas, predsa v monastierskych učilištiach ako prv sa pripravovali kandidáti na kňazov. Takých nebolo málo. Pravidlom bolo, že kňazi posielali svojich synov na bohoslovie, a tak sa duchovný stav stal prakticky dedičným. Za zostarnutého alebo zomrelého otca nastúpil jeho syn, ktorý dostal vzdelanie v monastieri. Ale okrem toho sa otec usiloval, aby odovzdal synovi všetko to, čo získal skúsenosťou. Mal aj cenné knihy, z ktorých jeho syn si mohol doplniť vzdelanie. Niektorí historici, A. Hodinka a iní, tendenčne charakterizujú prípravu bohoslovcov v 15. a 16. stor. Vyjadrujú sa ironicky v tom zmysle, že príprava pravoslávneho kňaza spočívala v znalosti čítania alebo písania a v znalosti obradov, bohoslužieb, a nič viac.[2]

Je pochopiteľné, že od neprajníkov pravoslávnej cirkvi nemôžeme čakať nič dobrého. Ale tento nehorázny cynizmus neobstojí ani pred najslabším kritikom. V 15. a 16. storočí pravoslávni kňazi boli na vtedajšie pomery na zodpovedajúcom stupni vzdelania, rozhodne väčšina z nich. Uvidíme ďalej, ako dobre kňazi odrážali vzmáhajúcu sa úniu. Naspamäť poznali Písmo sv. a tvorbu sv. otcov cirkevných. Jerej Michal Orosvigovský-Andrella, je autorom dvoch ucelených diel proti latiníkom: „Logos i Oborona virnomu čeloviku". Vari mohol napísať „negramotný pop" dielo, ktoré tvorí ukážku kultúry oných čias? Keď sme pri tom, nevdojak si kladieme otázku, odkiaľ títo kňazi mohli poznať diela sv. otcov, sv. Písmo a dokonca cudzie jazyky, ako bol grécky a iné? Ak zoberieme do úvahy ten fakt, že naše Prešovsko s Podkarpatskom boli v tesnom zväzku s Ruskom, Haličou a Moldáviou, nebude už tak udivujúce, že v dávnych dobách, do 18. stor. pravoslávni kňazi boli na úrovni dobrého vzdelania, hoci toto vzdelanie dostali stredovekým spôsobom v monastieroch.[3]

Mnohí z historikov neobjektívne prevzali názory katolíckych biskupov; napr. primas Maďarska — Gergij Lippayi sa vyjadruje, že dokonca pravoslávni mukačevskí biskupi boli bez vzdelania.[4] A medzi tým nám dejiny hovoria niečo celkom iné, že totiž mukačevskú katedru obsadzovali najvzdelanejší archijereji: Sergij, Ján Grigorovič a iní.[5] Jediný, koho A. Hodinka chváli, je biskup Vasilij III. Tarasovič. Vraj bol vzdelaným človekom. Nič nenamietame proti jeho vzdelaniu. Ale keď by všetci nasledovali „učenosť" Tarasoviča, mohlo by sa im stať to, čo je v uvedené v knihe Sirach: „Lepší chudobný vedením, ale plný bázne Božej, než bohatý vedou a prestupujúci zákon" (19, 21). Na Tarasovičovi zostala večná škvrna zradcu matky Cirkvi, ktorá ho vychovala až do stavu biskupského. Ako vidno, nehodil sa preň.

Minulosť V. Tarasoviča zostala neznáma pokiaľ ide o vzdelanie, Pritom sa zastavíme vo zvláštnom pojednaní. Kandidáti na biskupov mali možnosť dostať vzdelanie v kijevskej metropoli, v Moldavsku, Srbsku, Haliči a inde, v monastieroch: Krásnobrodskom, Mukačevskom... Pokiaľ ide o kultúrnu úroveň na Prešovsku vôbec, najprv jeho obyvatelia mohli si so sebou pri-

niesť jestvujúcu kultúru v dobách presídľovania z východných oblastí Ruska, neprerušujúc s ním styky.[6] Boli robené i prekážky stykom s Ruskom, ale predsa i vtedy knihy sa k nám prevážali z Ruska ilegálne. Naši predkovia z nich čerpali nevyhnuteľné znalosti. Najstaršie literárne pamiatky u nás sa vzťahujú k 16. stor. Boli to cirkevné poučenia a bohoslužobné knihy. Zachovali sa do našich dní ručne písaný Mukačevský letopis z roku 1458. — Písomná pamiatka, ktorá svedčí o kultúrnej úrovni nášho ľudu. Je známe, že v existencii národov literatúra znamená toľko, čo duša v tele. Bez kultúry ľud môže žiť, ale nikdy nevyrastie z detstva... skôr, alebo neskôr je mu súdené zmizнúť z tváre zeme, roztrieštiť sa, zliať sa s inými a obohatiť sebou vzdelanejšie národy.[7]

Vďaka Pánu Bohu, že sa to nestalo s naším národom, hoci jestvovali silné tendencie odnárodňovacie, ale náš ľud so cťou obhájil svoju národnú a kultúrnu hrdosť.

Je pravdou, že naši buditelia a literáti: Duchnovič, Pavlovič, Rakovský a iní vo svojej tvorbe siahli trocha po miestnom dialekte, čo môžeme pripísať ich múdrosti. Postupovali tak, aby literatúru priblížili ľudu a povzbudili v ňom túžbu po vzdelaniu. Politické podmienky si vynucovali prejsť na miestny dialekt, — to je tendencia odnárodnenia.[8] Naši literáti vo chvíľach útlaku pristupovali len na minimálne ústupky v prospech dialektu, aby tým ospravedlnili seba pred „vládnúcimi", aby ich oklamali, že sa ich literatúry líšia od ruštiny. Nech majú večnú slávu medzi naším ľudom, ktorý bedlivo strážili, ochraňovali jeho kultúru, národnosť a duch pravoslávia a lásku k východnému obradu. Tieto cyrilometodejské tradície pravoslávna cirkev počas stáročí uchránila a odovzdala ich nám v úplnej čistote. Za svoju vernosť k starému znášala a znáša ťažké skúšky zo strany iných. Boh je milostivý a nezabudol na pravoslávnu cirkev a pomáha jej na ceste jej historického jestvovania a nezanechá ju ani v budúcnosti, pomôže jej vyplávať z mútneho mora obviňovaní, upraví jej smer čistotou, bude ju viesť a učiť učením sv. otcov siedmich soborov, ktorému to učeniu zostala verná bez úchyliek.

POUŽITÁ LITERATÚRA:

1 *O. Micjuk: Nárisy z socialnoji hospodarskoji istorii... zv. I., Praha, 1938*
2 *A. Hodinka: A munkácsi... Budapest, 1910*
3 *Ininij Kondratovič: Gréckokatolícky cirkevný dejepis, Užhorod, 1938*
4 *I. Duliškovič: Istoričeskije čerty, zv. II.*
5 *A. Petrov: Staraja viera i unija... kn. II.*
6 *Prof. N. V. Vodovozov: Ruskij teatr v Zakarpatje, Moskva, 1964*
7 *„Listok" Cirkevný periodický žurnál, Ungvár, 1886*
8 *Nedzelský: Očerk karpatoruskoj literatury, Užhorod, 1932*

(pokračovanie)

Prof. dr. Peter Kernaševič

Postrehy z cesty

(pokračovanie).

Renesancia dosiahla plnosti v diele Leonarda da Vinciho (1452—1519), jedného z najväčších géniov ľudstva. Leonardo da Vinci po sebe zanechal len neveľké množstvo maliarskych diel. Ermitáž sa môže pýšiť tým, že vlastní dve z nich: Madonu Benua a Madonu Litta.

Druhý veľký génius talianskej renesancie bol Rafael (1483—1520) a v Ermitáži je zastúpený dielom Madona Conestabil.

Najväčším majstrom benátskej školy bol Tizián (asi 1490—1576), ktorý je v Ermitáži zastúpený deviatimi dielami, z ktorých na nás najviac zapôsobila Kajúca sa Magdaléna.

Zo španielskeho maliarskeho umenia tu zaujíma prvé miesto obraz Sv. apoštoli Peter a Pavel od Dominika Teotocopulu (1541—1614).

Holandskí majstri sú zastúpení dielami XV.—XVI. storočia. Najvýznamnejšou pamiatkou nizozemského maliarstva je obraz Uzdravenie jerichonského slepca od Lukasa van Leidena (1494—1593).

Jedným z najcennejších podkladov Ermitáže je zbierka diel samotného Rembrandta (1606—1669), najväčšieho holandského maliara. Spomeniem hoci len Návrat bludného syna. Je to dielo, ktoré predstavuje vrchol tvorby tohto majstra. Z evanjelského podobenstva Rembrandt použil len základný motív všeodpúšťajúcej lásky otca k synovi, ktorý uznal svoj morálny poklesok a vrátil sa do rodného domu po živote plnom žobroty, strádania a bezvýchodiskovosti. Hlboká ľudskosť Rembrandtovho umenia našla svoje plné vyjadrenie práve v tomto obraze, na ktorom umelcov štetec dosahuje úžasnú prostotu, až lakonickosť.

Z ostatných diel je tu zastúpené maliarstvo nemecké, anglické, francúzske a iné, nehovoriac, pravda, o umení ruskom.

Večer toho istého dňa, t. j. v predvečer sviatku Zjavenia sa ikony Presvätej Bohorodičky v Kazani, sme boli prítomní na všenočnom bdení vo Vladimírskom chráme. Na budúci deň sme boli na sv. liturgii, ktorú slúžil Preosvietený vladyka German, biskup tichvinský a rektor leningradskej Duchovnej akadémie a seminára, za spoluslúženia leningradských a našich duchovných. Toho istého dňa odpoludnia vladyka German nás prijal v aule akadémie. Po oficiálnych prejavoch sa rozprúdila srdečná beseda. Vladyka German rozprával o podmienkach, v akých žijú študenti a o cirkevnom živote veriacich. Boli sme radi, keď sme počuli z vladykových úst, že medzi absolventov leningradskej

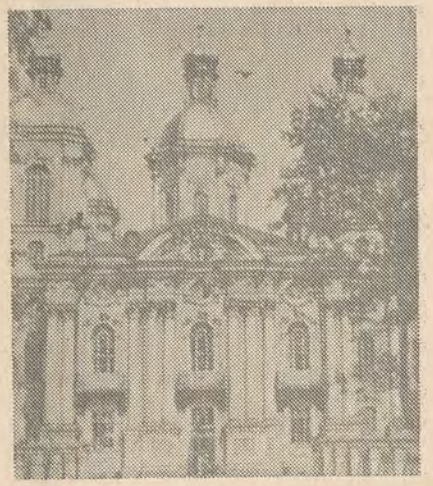

Jeden z leningradských chrámov

Duchovnej akadémie v roku 1968/69, ktorí dostali titul kandidáta bohoslovia, patrí aj náš bývalý študent Michal Dandár, ktorý predložil rade akadémie absolventskú prácu na tému „Boj cirkvi s montanizmom a alogizmom v 2. a v 3. storočí".

Okrem našich študentov z Československa, ako sme sa dozvedeli, študujú tu aj študenti rôznych afrických štátov. Ruská pravoslávna cirkev poskytuje možnosť štúdia predstaviteľom africkej kresťanskej mládeže, ktorí majú záujem o pravoslávne bohoslovecké vzdelanie, v rámci medzicirkevnej pomoci.

Z našej strany naši pútnici informovali Preosvieteného vladyku Germana o problémoch našej Pravoslávnej bohosloveckej fakulty v Prešove a o cirkevnom živote pravoslávnych veriacich v Československu. Vladyka rád počul, keď mu o. Štefan Pružinský, docent našej fakulty, jeden z bývalých študentov a absolventov leningradskej Duchovnej akadémie, povedal, že všetci absolventi tejto akadémie z Československa dobre a úspešne pracujú na rôznych miestach cirkevného života. Všetci zostali verní sv. pravoslaviu; ani jeden z nich v r. 1968, v roku skúšok pre pravoslávnych veriacich, neprešiel na stranu „bohatých tohto sveta", ale všetci zostali vernými synmi pravoslávnej cirkvi.

Ešte v ten istý deň sme navštívili Piskarevský cintorín, kde sme sa poklonili obetiam 900 dní trvajúcej blokády Leningradu v rokoch Veľkej vlasteneckej vojny. Leží tu pol milióna ľudí... mužov, žien, detí, starcov. Zomreli hladom a zimou, boli zabití pri bombardovaní a delostreleckej paľbe.

Pri vchode na cintorín sú pavilóny, kde sú umiestnené dokumenty o tom, ako žili a bránili sa Leningradci v rokoch blokády. Ako zomierali. A ako zvíťazili.

Potom sme sa zastavili pri legendárnom krížniku Auróra, ktorý kotví pri Petrohradskom nábreží Veľkej Nevy. Kotví tu ako pamätník slávneho októbrového šturmu 1917, ako jeho účastník a svedok.

Večer, keď sa slnko skláňalo za horizont, kochali sme sa panorámou ozaj nádhernou. Pozerali sme sa z brehov Fínskeho zálivu do diaľky, smerom k slávnemu Kronštadtu. Po ceste sem sme sa zastavili v dedinke L. N., kde sme navštívili prekrásny drevený chrámik. Táto cerkvička s pekne upraveným parkom okolo bola ako z rozprávky. Všade voňali brezy. Spomenuli sme si na naše drevené chrámy v rodných Karpatoch a pocítili sme zvláštnu blízkosť k ľuďom, ktorí tu žijú. Správne poznamenala sestra, mátuška Helena Ferencová, že tu „musí nechať kus vlastného srdca". K tomuto jej citu a jeho vyjadreniu sa ozaj treba pripojiť.

Na druhý deň — 22. júla ráno sme boli na bohoslužbách v Trojickom sobore v Alexandro-Nevskej lavre, kde sa slúžila litia za zomrelého prvého predstaviteľa pravoslávnej cirkvi v Československu, Jeho Blaženstvo Jelevferia, metropolitu pražského a celého Československa, pri jeho hrobke.

Navštívili sme Preobraženský sobor a ešte aj iné chrámy a zaujímavosti mesta Leningrad.

Po obede nás odviezli na nádražie, odkiaľ, po rozlúčke s o. prot. Vladimírom Ľutikom, sme odcestovali do Kijeva. Aj na tejto ceste nás sprevádzali, a vo všetkom sa o nás starali naši neúnavní sprievodcovia o. prot. Nikolaj Petrov a jeho dvaja pomocníci: o. Boris Udovenko a br. Rastislav Švec. (pokračovanie).

PROT. M. KERNAŠEVIČ

Z kroniky farnosti Ladomírová

(Pokračovanie.)

4. augusta 1968 p. *Schudich zvolal veriacich gr. kat. cirkvi vo Vagrinci, aby zriadil tzv. akčný výbor gr. kat. cirkvi. Toto sa, pravda, praktizovalo všade, na všetkých farnostiach. Bol to výbor vlámačov, rozbíjačov chrámových dverí ,lebo kde tento nefungoval, tam nebol chrám pred pravoslávnymi zatvorený.*

14. augusta *6 opilcov zo Stropkova o 2. hod. po polnoci napadli stropkovského pravoslávneho farára dp. Petra Cupera. Rozbili sklo na dverách a chceli ho zbiť. On však bol šikovnejší a za krátky čas už mu prišli jeho veriaci na pomoc a dvoch chuligánov stropkovských aj chytili. O tomto sa zmieňoval aj rozhlas, vysielanie pre Rusínov v Prešove vo svojich správach o 12. hod. 17. augusta.*

21. augusta *v noci prestúpili vojská Varšavskej zmluvy naše hranice. Naše rozhlasové stanice chrlia stále, kým sa im darí, špinu na sovietske vojská a ich predstaviteľov, že sa miešajú do našich záležitostí.*

Toho istého dňa bol som na zasadaní okresnej správnej komisie vo Svidníku. Opis zo správy uvádzam znovu doslova:

„Dnes, t. j. 21. augusta 1968 zasadala okresná komisia pri Rade ONV vo Svidníku, ktorá mala prejednávať situáciu v samotnom Svidníku.

Porada sa začala presne v stanovenom čase, o 8. hod. Už po privítaní členov komisie predsedom odboru školstva a kultúry dochádzal som k presvedčeniu, že som na porade zbytočný. Reč menovaného smerovala k tomu, aby mňa množstvom prázdnych slov presvedčila, že komisia je skutočne neutrálna v týchto veciach, že jedná skutočne demokraticky, ale zbadal som, kam rečník mieri až vtedy, keď po odôvodnení, že minulá schôdzka komisie riešila neuznať podpisy ako pravoslávnych, tak aj gr. kat. veriacich len preto, že na troch podpisových hárkoch (a bolo ich asi 8) nebola vypísaná hlavička, na čo sa vlastne dotyční podpisovali, ako aj preto, že vraj pravoslávnym podpisovali aj Cigáni, čo je vlastne opakom. Teda preto pravoslávne podpisy komisia neuznala, aby to nevyzeralo, že sa to robí nátlakom, neuznávajú sa ani gr. kat., lebo aj tu sa zistili nedostatky, a to také, že niektoré osoby boli viac ráz podpísané, len aby tých podpisov bolo na počet viacej.

Osobne som bol toho názoru, že pravoslávna stránka má ozaj správne podpisy a nie trojročné, ako sa o nich zmieňovali členovia komisie, a že stránka gr. kat. mala málo právoplatných podpisov.

V mojej domnienke, že pravoslávie sa tu má administratívne likvidovať utvrdili ma ďalšie slová p. predsedu komisie, a to tie, ktoré boli vyslovené

na adresu nášho duchovného dp. Jána Liptáka, že vraj agituje pre svoju osobu, zastrašuje katolicizmom svojich veriacich a tak morálne robí na nich nátlak, aby sa podpisovali za pravoslávnu cirkev, ale že to nie je ich presvedčenie.

Po týchto slovách žiadal som komisiu, aby bol predvolaný náš duchovný, a to, čo majú proti nemu, či jeho taktike, aby mu povedali predo mnou do očí, lebo, ako som podotkol, je ľahšie útočiť na človeka, ktorý sa nemôže brániť, pretože je neprítomný, ako povedať niekomu pravdu rovno do očí.

Moja požiadavka nebola splnená. Všetci sa postavili proti tomu. Oznámili mi, že gr. kat. boli sa podpisovať na MNV a pravoslávni tam nedošli, a preto navrhovali, aby všetok majetok bol pridelený gr. kat. cirkvi.

Ja som medzitým už stál a keď predsedajúci tieto slová dokončil, povedal som doslova toto:

„Prepáčte, za takých okolností nemôžem sa zúčastniť ďalšieho jednania. Čo som tu od vás počul, je klam, pretože len včera, keď som sa vracal domov z cesty, stretli ma veriaci vo Svidníku a rozprávali mi, čo sa tu robí. Povedali mi aj to, že boli hľadať pravdu na KNV a že neboli za farára, lež za pravoslávnu cirkev. Zvlášť p. Vanca, ktorý so mnou najviac o tejto veci hovoril a sám osobne pre túto vec bol v Košiciach, je skutočne pravoslávny" a dodal som: „Jednanie, akým chcete násilne likvidovať pravoslávnu cirkev nie je demokratické, a preto odchádzam".

Po pozdrave som odišiel z jednania, aby jednali o nás, bez nás.

17. septembra *bol znovu tradičný odpust ako vždy predtým. Chvála Bohu bol aj toho roku vydarený. Ľudí bolo toľko, že sa muselo slúžiť vonku.*

21. septembra *bol som povolaný znovu do Bardejova na zasadanie komisie. Nezúčastnil som sa ho, ale som poslal odôvodnenie, ktoré doslova uvádzam:*

„Dnes, t. j. 19. septembra 1968 *bolo mi telefonicky oznámené, že sa mám zúčastniť zasadania okresnej správnej komisie v Bardejove dňa 21. septembra. Ako zástupca pravoslávnej cirkvi sa tohoto zasadania nemienim zúčastniť z dôvodov:*

1. Vládne nariadenie č. 70/68 zo dňa 13. júna 1968 okresná správna komisia nedodržuje, nehľadá spôsob vzájomnej dohody medzi pravoslávnou a gr. kat. cirkvou, ale zámerne rad radom, či oprávnene, či neoprávnene likviduje pravoslávne farnosti.

2. Tento dôvod vynikne sám po vylíčení niekoľkých jednaní komisie:

Dňa 10. júla 1968 *komisia v Bardejova zasadala za mojej neprítomnosti po prvý raz. Vtedy sa prejednával stav farnosti Bardejov. Už toho dňa komisia navrhovala zrušiť pravoslávnu farnosť v Bardejove preto, lebo pravoslávni veriaci za dva dni, ktoré im určila komisia, neprejavili svoju patričnosť k pravoslávnej cirkvi podpismi, avšak na môj protest lehotu podpisovej akcie predĺžila na 7 dní.*

Dňa 18. júla 1968 *komisia jednala po druhýkrát. Zasadanie viedol vedúci odboru školstva p. Maňko. Prvým bodom jednania bola otázka samotného Bardejova. Predsedajúci zdôraznil, že nakoľko pravoslávna stránka splnila požiadavku, že totiž do stanoveného termínu vyjadrila svoje presvedčenie 214 podpismi, musí sa s ňou rátať ako s farnosťou, a preto komisia doporučila krajskej komisii vyriešiť otázku Bardejova tak, aby aj pravoslávni veriaci sa mohli nábožensky vyžívať.*

Po tretíkrát komisia zasadala 13. augusta 1968, na ktorej ma zastupoval dp. Peter Cuper zo Stropkova, nakoľko som bol odcestovaný. Citujem z jeho správy zo zasadania:

„Bardejov: *Návrh zriadiť gr. kat. farnosť, duchovnému dať výpoveď. Protestoval som, že tam sú podpisy za pravoslávnu cirkev. Odpoveď:* niet ich, *postúpené KNV, prišli neskoro, riešenie už bolo poslané KNV,* pravoslávna stránka vraj pritom bola a sa nevyjadrila (o. Kernaševič).

Teda 18. júla podpisy mala pravoslávna stránka a bola uznaná, aby sa s ňou počítalo, avšak 13. augusta 1968, keď som sa osobne zasadania nezúčastnil, pravoslávna stránka nemala podpisy a ja som vraj dal súhlas k likvidácii pravoslávnej farnosti, lebo „pravoslávna stránka vraj bola pritom a sa nevyjadrila".

Uvedomujem si, že moja prítomnosť na zasadaní správnej komisie v Bardejove nepôsobí priebehu jednania reálnejší a spravodlivejší ráz, ušetrím sa osočovania za zradu alebo pasivitu pravoslávnou verejnosťou a zároveň vyvarujem aj ctenú správnu komisiu v Bardejove od zvaľovania viny na zástupcu pravoslávnej cirkvi za likvidáciu tej, či onej pravoslávnej farnosti v okrese Bardejov.

Verím, že ak správna komisia zhodnotí svoju taktiku, ospravedlní moju neprítomnosť a uzná mi, že aj v budúcnosti moja prítomnosť na zasadaní bude zbytočná."

Na vedomie: SNR Bratislava, MR Praha, KNV Košice a ER Prešov.

(Pokračovanie)

Z ústredia

Generálny tajomník SRC Eugene Carson Blake poslal otvorený list gen. tajomníkovi OSN U Thantovi zo dňa 17. 4. 1970, v ktorom píše o porušovaní náboženských a ľudských práv v niektorých krajinách. Keďže do zoznamu krajín, kde sú práva porušované, bolo zahrnuté i Československo, naša pravoslávna cirkev poslala E. C. Blakeovi list tohto znenia:

Veľavážený pán gen. tajomník, v dňoch vďakyvzdania za ukončenie II. svetovej vojny pred 25 rokmi som čítal v tlačovej službe SRC č. 12 z 23. 4. t. r. Váš otvorený list gen. tajomníkovi OSN p. U Thantovi. V zozname štátov, obvinených z domnelého porušovania občianskych, náboženských a ľudských práv, je tiež náš štát, Československo. Ako píšete, zložili ste svoj list na základe dokumentovaných výziev mužov a žien. Kópiu svojho listu ste poslali tiež J. S. pápežovi Pavlovi VI. Dovoľte mi ako hlave pravoslávnej cirkvi v Československu, jednej z členských cirkví SRC, vysloviť niekoľko myšlienok. V prvom rade kladiem otázku o pramení Vašich správ, ak sú to v Československu žijúci moji spoluobčania, veru vzali na seba obrovskú, priam nepochopiteľne dobrodružnú zodpovednosť a ich správu nie je možné pokladať za objektívnu. Mnohí cirkevní ľudia považujú neprítomnosť predností a privilégií za porušenie svojich práv. My, pravoslávni, si vysoko ceníme pokoru v konaní pravej cirkevnej práce a odmietame každé vmešovanie do záležitostí, v ktorých nemáme žiadnu alebo len malú odpovednosť.

Ak sú to ľudia, ktorí utiekli od zodpovednosti na mieste samom v materskej krajine, je nutné dôkladne skúmať ich správy. Ak pochádzajú niektoré údaje od pravoslávnych kresťanov, budem Vám veľmi povďačný, ak ma oboznámite s ich obsahom.

V roku 1968, pán generálny tajomník, som Vás informoval, ako sa strašne jedná s našou pravoslávnou

cirkvou zo strany rímsko a gréckokatolíkov. Toto bolo frapantným porušovaním občianskych a cirkevných práv. Tiež ste boli informovaný o tom, že som napísal do Ríma. Ani Rím ani Ženeva sa neozvali v prospech trpiacej členskej cirkvi; takisto členské cirkvi ERC v ČSSR nič neurobili.

Domnievam sa, že ste sa pred otvoreným listom, ktorý môže mať negatívny ohlas vzhľadom na autoritu SRC mali informovať u členských cirkví ERC v ČSSR, aká je u nás situácia, a potom až ste mohli zaujať stanoviko k informáciám, ktoré ste dostali. Ak by takýto dotaz prišiel mojej cirkvi, prosím, aby ste boli presvedčený, že naša odpoveď by bola ako vždy otvorená a správna.

My, naša cirkev, episkopát a duchovenstvo s veriacimi vysoko oceňujeme každú ušľachtilú pomoc, ktorú SRC poskytuje trpiacim ľuďom a obetiam prírodných katastrof. Je nám ľúto, že všetko úsilie o pacifikáciu krízových ohnísk na Blízkom východe a v juhovýchodnej Ázii je bezvýsledné a eskalácia vojny pokračuje, krv je prelievaná, ľudstvo ohrozené, sloboda a ľudské práva a dôstojnosť porušované a kultúrne majetky ničené. Takáto situácia vo svete zasluhuje, aby všetky mierumilovné sily, vrátane cirkví, sa zjednotili. S krestanským pozdravom a želaním požehnania. Metropolita Dorotej.

● Dňa 25. marca t. r. sa zúčastnil vladyka metropolita Dorotej so sprievodom na recepcii, ktorú usporiadali pri príležitosti gréckeho štátneho sviatku oslobodenia spod tureckého jarma. Recepciu usporiadal grécky zastupiteľský úrad.

● Dňa 28. marca navštívil rev. Moore, pracovník zahraničného oddelenia anglikánskej cirkvi, nášho vladyku metropolitu a odovzdal mu veľkonočné posolstvo od arcibiskupa dr. Ramseya z Londýna.

Dr. Jiří Novák, kancelár pravoslávnej cirkvi v Československu, predniesol v Starej Boleslavi referát o srbskej pravoslávnej cirkvi.

Konferencia európskych cirkví pripravuje valné zhromaždenie na rok 1971, tzv. Nyborg VI. Na zasadaní plánovacieho výboru sa zúčastnil náš delegát o. dr. J. Novák. V tejto súvislosti zasadala v Bratislave od 8.—11. apríla jedna z komisií, ktorá riešila „Cirkevné otázky v modernom svete". Zúčastnil sa na nej o. J. Šuvarský.

● V Prahe sa zišli 6. a 7. apríla na pracovnej porade redaktori pripravovanej novej publikácie Spevníčku pre mládež.

● Dňa 12. apríla sa konala v katedrálnom chráme sv. Cyrila a Metoda ekumenická bohoslužba za účasti všetkých cirkví. Spieval náš chór a bohoslužby viedol o. B. Aleš.

POSMRTNÁ SPOMIENKA.

Dňa 4. V. 1970 zomrel vo veku 63 rokov kurátor brat Peter Šak. Nebohý pochádzal z Rožkoviec. Bol to človek dobrý, skromný a bol dobrým kresťanom. Vychoval sedem detí. Na pohrebe v Sukove sa zúčastnilo veľké množstvo veriacich, spoluobčanov miestnych i z okolia. Pohrebné obrady vykonal miestny duchovný d. o. Ján Mika a d. o. Ján Sičak.

Vičnaja jemu pamjať!

Zo života prešovskej eparchie

● **Archijerejské bohoslužby**

Dňa 7. VI. 1970 **Preosvietený vladyka Nikolaj**, biskup prešovský, v sprievode d. o. prot. Michala Olexu, predsedu misijného odboru ER, **navštívil farnosť Nechval Polianku, kde pravoslávni veriaci svätili svoj chrámový sviatok na počesť Nanebevstúpenia Isusa Christa.** Sv. archijerejskú liturgiu odslúžil Preosvietený vladyka Nikolaj v preplnenom chráme za asistencie miestneho duchovného a duchovných z okolia. Slávnostnú kázeň predniesol d. o. prot. M. Olexa. **Na konci sv. liturgie Preosvietený vladyka blahoželal veriacim k ich chrámovému sviatku a zaželal, aby im Pán Boh žehnal aj v ďalšom ich pozemskom živote,** aby kráčali cestou ku spáse.

● **Vyšný Orlík.** V nedeľu dňa 7. VI. 1970 pravoslávni veriaci tu oslavovali svoj chrámový sviatok. Tohto roku bol o to slávnostnejší, že sa konala i posviacka domu Božieho po oprave. **Akt posviacky vykonal Preosvietený vladyka Cyril, biskup michalovský.** Spoluslúžili d. o. prot. P. Spišák, riaditeľ ER a duchovenstvo z okolia. **Veriaci sa tešili z práce vlastných rúk, vynaloženej pri oprave chrámu.** D. o. prot. P. Spišák, vo svojej kázni poďakoval otcu predstavenému, správcovi farnosti a veriacim za prácu i za ich lásku a oddanosť našej cirkvi. **Blahoželal i Preosvietený vladyka Cyril.** Miestny duchovný o. Andrej Bieloruský napokon poďakoval svojim veriacim za pomoc pri oprave a hosťom za účasť na slávnosti.

● **Preosvietený vladyka Nikolaj zavítal v nedeľu dňa 14. VI. t. r. vo sviatok Zostúpenia sv. Ducha (Sošestvija) do Stakčína, okr. Humenné.** Tamojší veriaci oslavovali chrámový sviatok. Slávnosť bola o to mohutnejšia, že Preosvietený vladyka Nikolaj pricestoval medzi Stakčínčanov po prvýkrát. Po srdečnom privítaní pred chrámom, kde vladyku vítali deti, kurátori a správca miestnej farnosti d. o. prot. J. Hreha, odobral sa Preosvietený vladyka do preplneného chrámu, kde odslúžil **s mnohými duchovnými otcami z okolia a so správcom farnosti d. o. prot. Jozefom Hrehom sláv. sv. archijerejskú liturgiu.** Nakoniec Preosvietený vladyka pozdravil duchovenstvo a veriacich pri príležitosti sviatku Zostúpenia sv. Ducha a **zaželal Stakčínčanom, aby ich Duch svätý chránil pred zlom a chorobou, aby im dával silu a premúdrosť, aby ich upevnil vo viere, ako kedysi apoštolov Christových.**

Zo života michalovskej eparchie

Tradičné odpustové bohoslužby na farnostiach michalovskej eparchie. Ako v uplynulých rokoch tak aj v tomto roku tradičné odpustové slávnosti na našich pravoslávnych farnostiach odbavujú sa slávnostne, za účasti nielen miestnych veriacich, ale aj početných veriacich z okolia. V tomto jarnom období tradičné odpustové slávnosti konali sa na nasledujúcich farnostiach:

Byšta: V nedeľu dňa 26. apríla 1970 v Byšte z príležitosti chrámového sviatku sv. velikom. Georgija, konali sa tradičné odpustové slávnosti za účasti veľkého počtu veriacich z celého okolia. Slávnostnú sv. liturgiu vykonal d. o. Mikuláš Sedlický, dekan zo Zemplínskeho Hradišťa za asistencie duchovných. Príležitostnú odpustovú kázeň predniesol o. Ján Kochanik, ktorý v kázni vyzdvihol mučenícky život sv. velikom. Georgija.

Pred ukončením odpustových slávností d. o. dekan Mikuláš Sedlický v krátkom prejave vyzval veriacich, aby trpezlivo znášali útoky na pravoslávnu cirkev a pracovali pre pokoj a konsolidáciu a bratské spolunažívanie medzi všetkými občanmi našej vlasti.
Záverom miestny duchovný o. Juraj Kačala povedal ďakovné slová prítomným duchovným a veriacim za ich účasť a spoločné modlitby na tradičných odpustových slávnostiach.
Ruský Hrabovec: Dňa 10. mája 1970 v pravoslávnom chráme v Ruskom Hrabovci z príležitosti chrámového sviatku sv. velikom. Georgija konali sa tradičné odpustové bohoslužby, na ktorých okrem miestnych veriacich zúčastnili sa vo veľkom počte aj veriaci zo susedných obcí Podhoroďa, Beňatiny, Inovca, Dúbravy, Klenovej, Choňkoviec, Koňuša a Priekopy. Slávnostnú sv. liturgiu vykonal d. o. Michal Haverčák, dekan z Klenovej, za asistencie duchovných, o. Ladislava Fedora z Podhoroďa a správcu miestnej farnosti o. dekana Štefana Cibu.
Odpustovú kázeň predniesol d. o. Michal Haverčák a pred ukončením odpustových slávností správca farnosti d. o. dekan Štefan Ciba srdečne sa poďakoval všetkým prítomným za účasť na bohoslužbách.
Strážske: V nedeľu dňa 3. mája 1970 v Strážskom z príležitosti chrámového sviatku Voznesenija Hospoda Isusa Christa konali sa tradičné odpustové slávnosti, na ktorých sa zúčastnili veriaci z celého okolia. Slávnostnú sv. liturgiu vykonal d. o. mitr. prot. Mikuláš Ščerbej, riaditeľ ER, za asistencie duchovných.
Odpustovú kázeň predniesol d. o. prot. Ján Choma z Hažína. Počas sv. liturgie značný počet veriacich pristúpil k sv. spovedi a sv. prijímaniu.
Po obchôdzke chrámu prehovoril k veriacim d. o. prot. Mikuláš Ščerbej, riaditeľ ER, ktorý odovzdal všetkým prítomným arcipastierske požehnanie a otcovský pozdrav od Preosvieteného vladyku Cyrila, biskupa michalovského a pri tejto príležitosti odovzdal správcovi dekanovi **Jozefovi Nadzamovi cirkevné vyznamenanie — udelenie hodnosti arcidekana,** ktoré mu udelil Preosvietený vladyka za úspešnú dušpastiersku prácu v prospech rozkvetu sv. pravoslávia a veriacim v Strážskom odovzdal pochvalný diplom za obetavosť, statočnosť a vernosť voči pradedovskej pravoslávnej cirkvi Christovej, ktorú preukazovali v najťažších chvíľach, kedy pravoslávna viera bola najviac prenasledovaná a osočovaná. Pravoslávni veriaci už v tomto roku sviatkovali svoje odpustové slávnosti v podmienkach spoločného užívania chrámu, ktorý bol pre nich doposiaľ zatvorený. Záverom miestny duchovný d. o. arcidekan Jozef Nadzam srdečne poďakoval sa všetkým prítomným veriacim za hojnú účasť a spoločné modlitby.

Falkušovce: V nedeľu dňa 10. mája 1970 vo Falkušovciach konali sa tradičné odpustové slávnosti zasvätené chrámovému sviatku Vozneseniija Hospodňa spojené so slávnosťou posviacky základného kameňa pod novostavbu pravoslávnej fary.
Slávnostnú sv. liturgiu a posviacku základov fary vykonal d. o. prot. Jozef Frický, správca pravoslávnej farnosti z Cejkova, za asistencie duchovných. Na tradičných odpustových slávnostiach zúčastnili sa veriaci vo veľkom počte z celého okolia.
Slávnostnú kázeň predniesol d. o. Juraj Koco, t. arcidekan z Pozdišoviec. Po ukončení odpustových slávností obrátil sa s povzbudzujúcimi slovami k prítomným d. o. prot. Jozef Frický a vyzval ich, aby naďalej boli vzornými, milujúcimi svoju pradedovskú pravoslávnu cirkev veriacimi a vzornými občanmi našej milovanej vlasti.
Záverom d. o. t. arcidekan Juraj Lovič, správca miestnej farnosti srdečne poďakoval všetkým za účasť.

Bežovce: V nedeľu dňa 10. mája 1970 konali sa tradičné odpustové bohoslužby pravoslávnej farnosti v Bežovciach. Od násilného prevzatia chrámu gréckokatolíkmi sa pravoslávne bohoslužby aj v tomto roku konali len na fare, kde sa zhromaždili pravoslávni veriaci z Bežoviec a okolia. Správca farnosti d. o. prot. Štefan Mandzák vykonal sv. liturgiu a predniesol príležitostnú kázeň, v ktorej zhodnotil lásku a oddanosť veriacich k pradedovskej cirkvi.
Zemplínske Hradište: V nedeľu dňa 10. mája 1970 z príležitosti chrámového sviatku Vozneseniija Hospodňa v pravoslávnom chráme obce Zemplínske Hradište, konali sa tradičné odpustové bohoslužby v tomto roku už v podmienkach spoločného užívania chrámu.
Na tradičné odpustové slávnosti do Zemplínskeho Hradišťa zhromaždili sa z celého okolia veriaci vo veľkom počte.
Slávnostnú sv. liturgiu vykonal d. o. mitr. prot. Mikuláš Ščerbej, riaditeľ ER, za asistencie duchovných.
Príležitostnú odpustovú kázeň predniesol d. o. Peter Semanco, t. arcidekan z Michaloviec.
Po ukončení odpustových slávností d. o. prot. Mikuláš Ščerbej, riaditeľ ER, z poverenia Preosvieteného vladyku Cyrila, odovzdal správcovi farnosti **d. o. Mikulášovi Sedlickému cirkevné vyznamenanie o udelení hodnosti dekana** na znak uznania za vzornú dušpastiersku prácu a pravoslávnym veriacim farnosti Zemplínske Hradište pochvalný diplom ako uznanie za ich lásku, obetavosť a oddanosť k pradedovskej pravoslávnej cirkvi Christovej.
Správca farnosti d. o. dekan Mikuláš Sedlický srdečne sa poďakoval všetkým za pozornosť a účasť na spoločných odpustových slávnostiach.
Hažín: Aj v tomto roku v nedeľu dňa 10. mája 1970 tradičné odpustové slávnosti konali sa z príležitosti chrámového sviatku Vozneseniija Hospodňa v pravoslávnom chráme v Hažíne za veľkej, nebývalej účasti veriacich z celého okolia.
Slávnostnú sv. liturgiu vykonal d. o. Ján Holonič, arcidekan zo Šamudoviec, za asistencie duchovných.
Príležitostnú odpustovú kázeň predniesol d. o. Jozef Nadzam, arcidekan zo Strážskeho.
Záverom d. o. prot. Ján Choma, správca miestnej farnosti, poďakoval sa všetkým za účasť na odpustových bohoslužbách.
Michalovce: V nedeľu dňa 17. mája 1970 z príležitosti chrámového sviatku Sošestvija sv. Ducha v pravoslávnom katedrálnom chráme v Michalovciach konali sa tradičné odpustové slávnosti, na ktoré sa dostavili vo veľkom počte veriaci z celého okolia.
Slávnostnú archijerejskú sv. liturgiu vykonal Preosvietený vladyka Cyril, biskup michalovský, za asistencie duchovenstva.
Príležitostnú kázeň predniesol d. o. prot. Ján Choma z Hažína.
Veľký počet veriacich pristupovalo ku sv. spovedi a sv. prijímaniu.
Záverom Preosvietený vladyka Cyril predniesol príhovor k veriacim o daroch sv. Ducha a udelil duchovným **o. Štefanu Horkajovi cirkevné vyznamenanie hodnosť dekana a o. Petru Semancovi cirkevné vyznamenanie hodnosť t. arcidekana za ich vzornú dušpastiersku prácu** na nive sv. pravoslávia.
Po udelení arcipastierskeho požehnania odpustové slávnosti boli ukončené mnohoľitstvijem.
Lastomír: V nedeľu dňa 17. mája 1970 v pravoslávnom chráme farnosti Lastomír z príležitosti chrámového sviatku Sošestvija sv. Ducha konali sa tradičné odpustové bohoslužby za účasti veľkého počtu veriacich.
Slávnostnú sv. liturgiu vykonal d. o. Juraj Koco, t. arcidekan z Pozdišoviec, za asistencie duchovných. Predniesol príležitostnú kázeň.
Záverom správca farnosti d. o. t. arcidekan Juraj Cap srdečne poďa-

koval sa všetkým za účasť na odpustových slávnostiach.

Úbrež: Odpustové slávnosti, ktoré sa konali v pravoslávnom chráme v Úbreži, zasvätenom sviatku Sošestvija sv. Ducha, v nedeľu 17. mája 1970 boli najslávnejšie za posledných 20 rokov.

Už od skorého rána prichádzali do obce Úbrež procesie autobusov s veriacimi z celého širokého Zemplína.

Slávnostnú sv. liturgiu vykonal d. o. mitr. prot. Mikuláš Ščerbej, riaditeľ ER, za asistencie duchovných. Slávnostnú kázeň predniesol d. o. Jozef Nadzam, t. arcidekan zo Strážského, ktorú veriaci s veľkým napätím a záujmom vypočuli.

Pred ukončením odpustových slávností d. o. prot. Mikuláš Ščerbej, riaditeľ ER z poverenia Preosvieteného vladyku Cyrila odovzdal **d. o. Jánu Mantičovi, správcovi pravoslávnej farnosti v Úbreži, cirkevné vyznamenanie, udelenie hodnosti t. dekana** za jeho vzornú dušpastiersku prácu na nive sv. pravoslávia a veriacim farnosti Úbrež pochvalný diplom za ich vernosť pradedovskej cyrilometodejskej sv. pravoslávnej cirkvi Christovej.

Záverom správca farnosti d. o. dekan Ján Mantič v mene svojom a v mene veriacich poďakoval sa za pozornosť.

Malé Zálužice: Konečne aj pravoslávni veriaci obce Malé Zálužice dočkali sa radostnej chvíle, lebo v tomto roku bolo im umožnené spoločné užívanie chrámu, ktorý pred nimi bol dva roky uzavretý.

V nedeľu dňa 24. mája 1970 v Malých Zálužiciach z príležitosti chrámového sviatku Sv. Trojice konali sa tradičné odpustové bohoslužby za účasti veľkého počtu veriacich.

Slávnostnú sv. liturgiu vykonal d. o. Michal Spišák, t. arcidekan z Košíc, ktorý predniesol aj príležitostnú odpustovú kázeň o sv. Trojici.

Záverom správca farnosti d. o. prot. Ján Choma poďakoval zhromaždeným pútnikom za spoločné modlitby.

(M. Š.)

Dary na našu tlač

Ďalšími štedrými darcami sa stali: pravoslávni veriaci zo Zemplínskeho Jastrabia okr. Trebišov, a to: vd. Mária **Guziová** 20.–, Mikuláš **Hamzík** 10.–, **Andrej Rabatín** st. 50.–, Vojtech **Mlej** 50.–, Št. **Sepeľak** 10.–, Št. **Košľáb** 10.–, Ján **Košľab** st. 20.–, Michal **Salaga-Sopko** 10.–, Ján **Pipčák** 10.–, Michal **Jacko** 10.–, Ján **Ihnát** 10.–, Ján **Vološin** 10.–, Helenka **Mezejová** 20.–, Johanka **Kuncová** 10.–, Ilona **Horosová** 10.–, Pavel **Závada** 10.–, vd. Mária **Kakašová** 10.–, Pavel **Košľáb** 10.–, Lýdia **Fiterová** 10.–, Andrej **Rabatín** ml. 20.–, Mária **Hornáková** 20.–, Jozef **Kučma** 10.–, Michal **Fehér** 20.–, Mitinko Jozef 50.–, Michal **Pipčák** 10.–, P. **Mihalová** 5.–, Verona **Pipčáková** 15.–, Pravoslávny farský úrad **Prešov** 60.–, Pravoslávny farský úrad **Zemplínske Hradište** 300.–, Pravoslávny farský úrad **Lukov** 50.–, rodina Timková **Michaľany** okr. Trebišov 30.–, Pravoslávny farský úrad **Sukov** 100.–, a dodatočne s ospravedlnením za meškanie uverejňujeme dar pravoslávnych veriacich z **Inovca** 165.–, a Máriu **Takáčovú** z Veľat 50.–, Kčs, **A. Gregová** Bardejov 50.–,Kčs. Tým, ktorí preukázali takúto lásku k našej cirkevnej tlači, čo najsrdečnejšie ďakujeme, ich dary **sú pre nás skutočnou pomocou, bez ktorej by sme sa ťažko obchádzali.** Ešte raz Pán Boh zaplať a nezabudnite na naše cirkevné časopisy ani v budúcnosti, **i malým darom sa dá preukázať veľká láska!**

Prvá sv. liturgia novokňaza

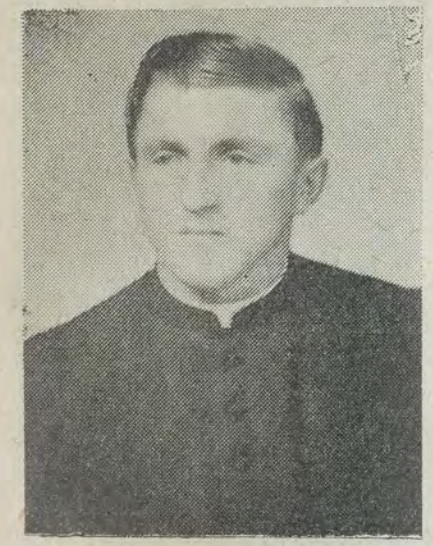

Malá dedina v Humenskom okrese – Kalná Roztoka – prežívala v nedeľu dňa 10. V. 1970 cirkevnú slávnosť. Veriaci vo veľkom počte sa schádzali do svojho pravoslávneho chrámu, kde slúžil toho dňa svoju prvú sv. liturgiu ich rodák, d. o. Vasiľ Šuliman. *Keď po sv. liturgii novokňaza otca Vasiľa* pozdravoval miestny duchovný d. o. Štefan Hupcej, *nejeden z prítomných mal slzy v očiach. A nečudo, veď otec Vasiľ rástol v ťažkých podmienkach a napokon, keď potreboval najväčšiu oporu, osirel a musel sa spoliehať na vlastné sily.* Neskôr našiel pomoc pri svojej manželke Anne a jej rodičoch. *Pán pomohol svojmu vernému služobníkovi, aby pevne mohol vykročiť na cestu duchovného sv. pravoslávnej cirkvi. Otec Vasiľ vie, že táto cesta bude tŕnistá a ťažká.*

Cirkevná slávnosť v Kalnej Roztoke sa skončila poďakovaním novokňaza Vasiľa všetkým, ktorí mu pomohli dosiahnuť cieľ, ktorý si vybral: stať pred oltárom a slúžiť pravoslávnemu ľudu, z ktorého pochádza. Slová vďaky zazneli k rodákom z Kalnej Roztoky, predstaviteľom pravoslávnej cirkvi, Pravoslávnej bohosloveckej fakulte a miestnemu duchovnému, ktorý mu umožnil slávnosť usporiadať. *Všetci prítomní dostali na pamiatku sv. obrázok a prvé novokňazské požehnanie o. Vasiľa.*

Na druhú nedeľu, t. j. 17. 5. t. r. d. o. Vasiľ odslúžil sv. liturgiu v Prešove spolu s predstaveným katedrálneho chrámu sv. Alexandra Nevského d. o. prot. Romanom Ferencom a po sv. liturgii i tu rozdal veriacim sv. obrázky na pamiatku svojej prvej sv. liturgie. *Prešovskí veriaci otca Vasiľa dobre poznajú, lebo takmer rok, ako diakon, chválil Boha svojím pekným hlasom v ich chráme.*

Veľa Božieho požehnania, síl a zdravia, otec Vasiľ, na novej dušpastierskej ceste!

RÔZNE

Atény. *Archimandritovi Anastaziovi Yannoulatos, tajomníkovi Svetovej misie a evanjelizmu SRC v otázke pravoslávia sa podarilo so súhlasom posvätnej synody gréckej pravoslávnej cirkvi utvoriť nový pravoslávny misionársky seminár. Do seminára sa prihlásilo už 30 študentov, ktorým bude prednášať 12 mladých teológov. Seminár je pripojený k aténskej univerzite a bude vychovávať študentov pre pravoslávnu misiu v Kórei, Japonsku a v niektorých afrických štátoch.*

Athos. *Srbský monastier Chilandar, jeden z najdôležitejších v mníšskej republike, obdrží prírastok 4 mníchov z materskej krajiny.*

Damašek. *Dňa 15. apríla bol ustanovený novým tajomníkom moskovského patriarchátu pri antiochijskom patriarcháte A. V. Čisťakov v Sýrii.*